

Umsögn um áform um innleiðingu reglugerðar (ESB) 2024/1157 um flutning úrgangs

Staðlaráð Íslands vekur athygli á hlutverki staðla vegna fyrirhugaðrar innleiðingar á reglugerð (ESB) 2024/1157, einkum 46. gr. og X. viðauka hennar.

Samkvæmt reglugerðinni ber úttektaraðila að uppfylla tiltekin skilyrði um meðal annars hæfni, óhæði og óhlutdrægni. Jafnframt þarf hann að hafa hlotið heimild eða faggildingu hjá opinberum innlendum aðila. Þetta eru bindandi kröfur reglugerðarinnar.

Í A-hluta X. viðauka eru ISO 19011:2018 og ISO/IEC 17020:2012 nefndir sem dæmi um staðla sem úttektaraðili getur vísað til í því skyni að sýna fram á að hann uppfylli framangreind skilyrði. Orðalag ákvæðisins bendir því til þess að staðlarnir hafi viðmiðunar- og sönnunarhlutverk en séu ekki sjálfir gerðir skyldubundnir. Ekki verður ráðið af reglugerðinni að beiting þessara tilteknu staðla sé skilyrði fyrir því að mega annast úttektir.

ISO 19011:2018 hefur að geyma leiðbeiningar um framkvæmd úttekta á stjórnunarkerfum og mat á hæfni úttektaraðila. ISO/IEC 17020:2012 fjallar hins vegar um hæfni, óhlutdrægni og samræmda starfsemi skoðunarstofa og tengist því með beinni hætti faggildingu slíkra aðila.

Staðlaráð bendir á að ISO 19011:2018 og ISO/IEC 17020:2012, sem sérstaklega er vísað til í X. viðauka reglugerðarinnar, hafa nú verið leystir af hólmi með nýjum útgáfum. Ekki hafa fundist opinber áform um að framkvæmdastjórn Evrópusambandsins hyggist að svo stöddu uppfæra þessar tilvísanir en heimild til breytinga á X. viðauka er fyrir hendi samkvæmt 79. gr. reglugerðarinnar. Þó heimilt sé að vísa til eldri útgáfna staðla hefur það í för með sér að ekki er vísað til nýjustu viðmiða og líklegt er að tilvísanir verði uppfærðar á næstu misserum. Brýnt er því að skýrt verði við innleiðingu hvort miða skuli við þær útgáfur sem nefndar eru í reglugerðinni eða hvort einnig megi styðjast við nýjustu útgáfur staðlanna. Einnig að fyrir hendi sé skýrt verklag við eftirlit með breytingum á evrópsku reglugerðinni, einkum ef valið verður að vísa í þessar útgáfur sem ekki eru lengur í gildi.

Staðlaráð telur mikilvægt að þessi staða komi skýrt fram við frekari undirbúning málsins enda hefur ráðið kortlagt tilvísanir til staðla í löggjöf, sem sýnir að um þriðjungur tilvísana er í staðla sem fallnir eru úr gildi og að viðvarandi viðhaldsvandi virðist vera til staðar vegna slíkra tilvísana. Staðlar gegna mikilvægu hlutverki við samræmismat, markaðssetningu vara og framkvæmd opinbers eftirlits.

Staðlaráð leggur til að við undirbúning frumvarps verði sérstaklega lagt mat á réttarstöðu og réttaráhrif staðlatilvísana í reglugerðinni, hvaða útgáfur staðlanna eigi að leggja til grundvallar við framkvæmd hennar og hvort tryggja þurfi fullnægjandi aðgengi að þeim ef litið er þannig á að staðlarnir hafi þýðingu við mat á því hvort bindandi kröfur reglugerðarinnar séu uppfylltar.

Jafnframt bendir Staðlaráð á að ISO 19011 og ISO/IEC 17020 hafa báðir verið staðfestir sem evrópskir (EN) staðlar og íslenskir staðlar (ÍST) og hafa þannig tekið gildi sem hluti af evrópska staðlakerfinu sem staðfest er á Íslandi. Þegar vísað er til ISO staðla í X. viðauka reglugerðarinnar mætti auk orðréttrar innleiðingar, styðjast við samhljóða íslenskar útgáfur þeirra t.d. þannig að innskotssetningu sé bætt við til skýringar. D: ...ISO 19011:2018, sem staðfestur hefur verið hér á landi sem ÍST EN ISO 19011:2018. Slík framsetning stuðlar jafnframt að skýrleika um hvaða staðlar og útgáfur þeirra eiga við og tryggir rétta tengingu löggjafar við íslenska staðlakerfið.

Staðlaráð telur ofangreint mikilvægt til að tryggja skýrleika, fyrirsjáanleika og samræmda framkvæmd, sérstaklega þegar tilvísun í staðal getur haft þýðingu við mat á hæfni, viðurkenningu eða faggildingu aðila eða við mat á því hvort sýnt hafi verið fram á að lagakröfur séu uppfylltar. Umsögnin felur eingöngu í sér ábendingu um að réttaráhrif tilvísananna, aðgengi að stöðlunum og viðhald á tilvísunum þurfi að vera skýrt við innleiðingu og framkvæmd reglugerðarinnar.

Kópavogi 13. október 2026

Helga Sigrún Harðardóttir

framkvæmdastjóri